

ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ

А. Р. Аржаннікова, спеціальність міжнародні економічні відносини, група МЕВ м-21

В. Ю. Стрілець, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин

Полтавський університет економіки і торгівлі

Глобальний ринок освітніх послуг розвивається під впливом цифровізації, що сприяє впровадженню інноваційних методів навчання. В Україні, незважаючи на війну, зберігається динаміка реформ та цифрової трансформації освіти. Дані Державної служби статистики за 2021–2024 рр. свідчать про скорочення контингенту на дошкільному та шкільному рівнях через демографічні та міграційні фактори, але водночас зростає кількість студентів на рівнях бакалаврату й магістратури, що відображає прагнення молоді інтегруватися у світовий освітній простір. У 2023/2024 навчальному році кількість закладів вищої освіти скоротилася до 314, тоді як кількість студентів зросла до 1,15 млн осіб. Зменшення кількості університетів та викладачів супроводжується укрупненням закладів і зростанням навантаження. Водночас спостерігається відтік іноземних студентів та академічного персоналу [4; 6].

За рейтингом Times Higher Education 2025 року лідером серед українських університетів є Сумський державний університет (позиція 801–1000). Інші ЗВО знаходяться у діапазоні 1501+, що свідчить про необхідність посилення міжнародної конкурентоспроможності. Європейський досвід демонструє стабільну якість освіти, активну грантову підтримку, цифрову інтеграцію та високий рівень інклюзивності [2].

Таким чином, український ринок освітніх послуг перебуває на етапі структурних змін: зменшення контингенту базової освіти поєднується із зростанням попиту на вищу освіту. Це створює нові можливості для університетів, але потребує державної

підтримки, відновлення інфраструктури та впровадження інноваційних освітніх моделей.

У порівнянні із зарубіжними країнами, де фінансова підтримка освіти здебільшого реалізується через масштабні грантові програми, кредитування та цільові фонди, українська модель зберігає акцент на державному замовленні та стипендіальній системі:

Аспект	Україна	Закордон
Доступність	Обмежена через фінансові труднощі	Висока завдяки грантам
Якість освіти	Нерівномірна, залежна від галузі	Стабільно висока
Цифровізація	Розвивається, але з обмеженнями	Повністю інтегрована

Проте водночас спостерігається поступове зближення з європейською практикою за рахунок розширення інструментів освітніх грантів і орієнтації на спеціальності, що відповідають глобальним інноваційним трендам [6].

Щодо діяльності ринку освітніх послуг закордоном, то флагманська ініціатива Європейської Комісії у сфері досліджень, науки та інновацій «Інноваційний Союз» (2015) має на меті досягнення трьох ключових цілей: перетворити Європу на світового лідера у виробництві наукових знань, усунути перепони для інновацій та кардинально змінити механізми співпраці між державним і приватним секторами. Для реалізації цих цілей були визначені три стратегічні пріоритети розвитку науки: «Відкрита інновація», «Відкрита наука» та «Відкритість світу» [7].

В обох випадках ключовим драйвером розвитку стала цифровізація, яка активізувалася під впливом пандемії COVID-19 та визначає подальший вектор освітніх трансформацій. В Україні, попри війну, відбувається структурна перебудова ринку: різке зменшення контингенту на дошкільному та шкільному рівнях поєднується з помітним зростанням попиту на вищу освіту, особливо на магістерських програмах. Це відкриває можливості для університетів інтегруватися в глобальний освітній простір, однак водночас створює ризики недоформування якісного людського капіталу на базових рівнях освіти. Додатковим викликом

для української системи є скорочення кількості закладів та академічного персоналу, зниження привабливості країни для іноземних студентів, що зменшує її міжнародну конкурентоспроможність. Натомість зарубіжний ринок освітніх послуг характеризується стабільністю, високим рівнем доступності та якості освіти, активним розвитком грантових програм, інноваційними методами навчання та потужною міжнародною співпрацею в межах європейських ініціатив. Таким чином, Україна перебуває на етапі складних трансформацій, де основними завданнями є збереження освітнього потенціалу, модернізація інфраструктури, подолання наслідків війни та посилення інтеграції у світовий освітній простір, тоді як закордонний досвід може слугувати орієнтиром для формування конкурентоспроможної, інноваційної та інклюзивної освітньої системи.

Список використаних інформаційних джерел

1. Times Higher Education World University Rankings 2025.
2. Рейтинг університетів світу / *Times Higher Education* за 2025 рік. URL: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/latest/world-ranking> (дата звернення: 10.09.2025).
3. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : монографія / О. І. Локшина, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С. М. Кравченко, Н. В. Нікольська, М. М. Тименко, О. М. Шпарик ; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 350 с.
4. Інформація Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.09.2025).
5. Старт 2025/2026 академічного року в закладах вищої освіти: понад 178 тисяч першокурсників. URL: <https://mon.gov.ua/news/start-20252026-akademichnoho-roku-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-ponad-178-tysiach-pershokursnykiv> (дата звернення: 27.09.2025).
6. Стрілець В. Ю., Артеменко А. В., Франко Л. С., Олійник С. І., Бобир К. С. Цифровізація ринку праці та маркетинг талантів: перспективи України в глобальній розважальній індустрії. *Вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. Серія Економічні науки. 2025. № 3 (117). С. 175–183. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/15473>.
7. Огляд нових можливостей для України як країни-партнера Програми ЄС Еразмус+ на 2021–2027 рр. Про участь України в Програмі ЄС Еразмус+ за 2021–2025 рр. *participation-of-ukraine-in-eu-2021_2027_august_2025.pdf* (дата звернення: 10.09.2025).